

WYDANIE SPECJALNE

Tajne Nauczanie i Tajna Organizacja Nauczycielska

Co w numerze:

- Tablica upamiętniająca nauczycieli Tajnego Nauczania
- Czym była Tajna Organizacja Nauczycielska?
- Wspomnienia ucznia
- Przygotowania do uroczystości
- Zofia Węgielewska - nauczycielka z Radości

Lekcja języka polskiego podczas tajnych kompletów.

foto. Wikipedia

Czym była TON i na czym polegało tajne nauczanie?

TON to skrót, jego rozwinięcie to **”Tajna Organizacja Nauczycielska”**.

Podczas niemieckiej okupacji, najeźdźcy zniszczyli polskie szkolnictwo, likwidując gimnazja, licea i wyższe uczelnie. Pozostawili jedynie szkoły powszechne, ale zakazali nauki przedmiotów, które mogłyby budować polską tożsamość narodową czyli: historii, geografii i języka polskiego. Początkowo TON organizowała naukę zakazanych przedmiotów dla uczniów szkół powszechnych, a z czasem również prowadziła naukę na wszystkich poziomach nauczania.

Nauka odbywała się na tajnych spotkaniach, nazywanych kompletami, co tydzień w innym domu i o różnych porach dnia. Klasy były kilku osobowe, a nauczyciele zamiast pomiędzy salami szkolnymi chodzili między domami czasem w różnych miejscowościach.

Uczestnicy kompletów musieli być bardzo ostrożni i uważać, by ktoś nie doniósł, że nielegalnie pobierają nauki. Schwytnie na tajnym nauczaniu groziła śmiercią.

Karolina

Tajna Organizacja Nauczycielska

...

Kierownictwo TON u

fol. Wikipedia

Założyciele TON-U

Konspiracyjna organizacja Związku Nauczycielstwa Polskiego powstała w październiku 1939 r. w Warszawie. Założycielami TONU byli: Zygmunt Nowicki, Kazimierz Maj, Waclaw Tułodziecki, Teofil Wojeński i Czesław Wycech.

Z opowiadań ucznia

Idąc po raz pierwszy na takie spotkanie, bardzo się denerwowałam. Mama powiedziała, że mam iść na ulicę Mrówczą 16 do białego domu. Jeśli zobaczę niebieską doniczkę z czerwoną pelargonią na parapecie, to mogę wejść. Jeśli jej nie będzie to znaczy, że nie jest bezpiecznie i lekcji nie będzie. W klasie było 9 uczniów. Dla bezpieczeństwa udawaliśmy, że spotykamy się pod jakimś innym pretekstem np. lekcji tańca lub urodzin. Zawsze ktoś stał na czatach i patrzył czy nie dzieje się coś podejrzanego i czy ktoś obcy nie kręci się w pobliżu domu. Jeśli coś go zaniepokoiło, puszczaaliśmy muzykę i udawaliśmy, że uczymy się tańca. Spotykaliśmy się raz w tygodniu. Czasem się zdarzało, że odprowadzaliśmy nauczycielkę razem z mamą na peron, a ona nas uczyła w trakcie drogi.

Karolina

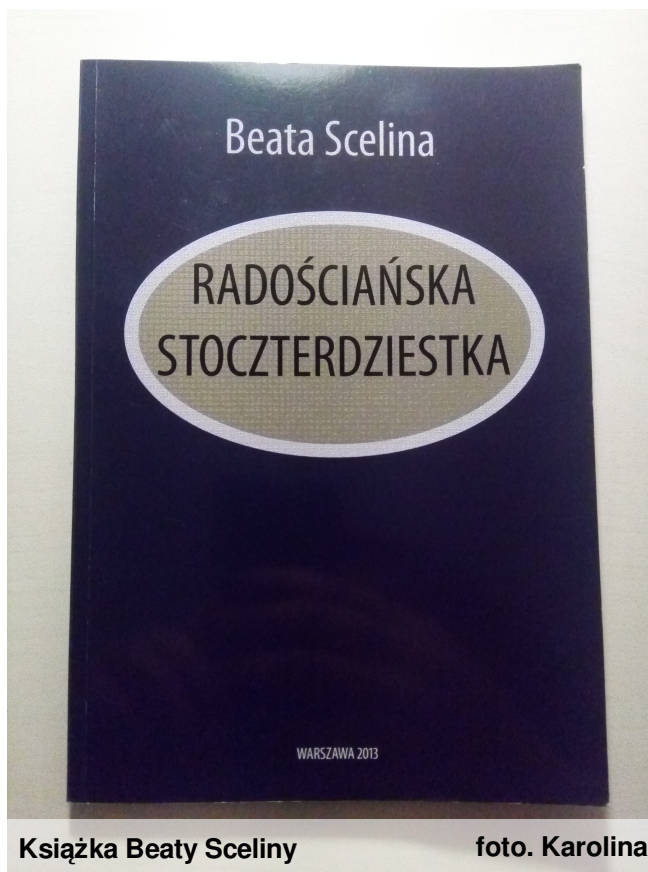
Tajne nauczanie w Radości

W Radości podobnie jak w całej Warszawie zorganizowano tajne nauczanie, obejmowało zajęcia głównie z przedmiotów zakazanych, a więc z języka polskiego, historii i geografii. Kompletę prowadzili radościańscy nauczyciele, w tym: Adam Tatomir, Maria Morawska i Zofia Węgielewska. Tajnym nauczaniem, które odbywało się w domach prywatnych, co tydzień w innym, objętych było ponad 70 uczniów. Część dzieci pochodziła z prywatnej szkoły Wandy Lewandowskiej założonej w 1937 roku. W 1940 roku władze niemieckie odebrały szkole prawo nauczania. Mimo to lekcje odbywały się nadal choć z większą ostrożnością. Za przynależność do AK Lewandowska została aresztowana i wywieziona do Auschwitz. Młodzież pobierała naukę nadal na tajnych kompletach w zakresie siedmiu klas. Kierowniczką tajnej szkoły została Zofia Jędrych-Węgielewska. We wrześniu 1945 roku szkoła ponownie otrzymała prawo nauczania, kierownictwo objęła znów Wanda Lewandowska. Do szkoły mieszczącej się przy ul Milanowskiego 6 uczęszczało w 1945 roku 150 uczniów. We wrześniu 1947 roku decyzją Ministerstwa Oświaty szkoła Wandy Lewandowskiej została zamknięta, a jej wyposażenie zostało przekazane radościańskiej podstawówce. Również dwie nauczycielki: Zofia Węgielewska i Janina Karniewska przeszły ze zlikwidowanej szkoły prywatnej do Szkoły Podstawowej nr 140 w Radości.

Cytat z książki Pani Dyrektor Beaty Sceliny, pt.: "Radościańska stoczterdziestka"

Nauczyciele i uczniowie źródło: Kronika szkoły

Książka Beaty Sceliny

foto. Karolina

Wspomnienie o Zofii Węgielewskiej

Wspomnienie o Zofii Węgielewskiej - ur. 13 stycznia 1915 roku w Sandomierzu zm. 29 grudnia 2001 roku. Wspaniała kobieta i nauczycielka pani Zofia Węgielewska skończyła Liceum Pedagogiczne im S. Konarskiego w Warszawie. Jako młoda nauczycielka w okresie okupacji hitlerowskiej rozpoczęła działalność konspiracyjną, ucząc na tajnych kompletach w zakresie szkoły podstawowej. Lekcje odbywały się w prywatnych mieszkaniach. Pani Węgielewska nauczała matematyki, była wspaniałą wychowawczynią. Prowadziła też samorząd uczniowski, w którym angażowała się w różne prace społeczne. Była niezwykłą kobietą jak i nauczycielką, inspirowała wszystkich do działalności na rzecz szkoły i środowiska. W zawodzie przepracowała ponad 35 lat. Została odznaczona: Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia polski, Złotym i Srebrnym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej oraz Złotą Odznaką ZNP.

Karolina

Zofia Węgielewska

archiwum

Zofia Węgielewska

archiwum

Zofia Węgielewska

archiwum

Pamiętkowa tablica ku czci nauczycieli Tajnego Nauczania.

13 listopada 2015 r w naszej szkole odbędzie się uroczystość upamiętniająca nauczycieli Tajnego Nauczania, którzy w czasie II wojny światowej narażali życie, by uczyć przedmiotów zakazanych przez Niemców. W trakcie uroczystości zostanie odsłonięta tablica upamiętniająca ich bohaterstwo.

Odsłonięciu będą towarzyszyć msza w pobliskim kościele, uroczysty apel, spotkania z mieszkańcami Wawra którzy brali udział w tajnym nauczaniu oraz przedstawienie teatralne pt. "Konspira" przygotowane przez Grupę Teatralną „Assunta”.

W uroczystości weźmie udział wielu znamienitych gości, wśród nich Prezydent Warszawy – Hanna Gronkiewicz-Waltz, Burmistrz Dzielnicy Wawer – Łukasz Jeziorski, Mazowiecki Kurator Oświaty – Dorota Sokołowska, prezes Związku Nauczycielstwa Polskiego – Sławomir Broniarz oraz dyrektorzy wawerskich szkół i placówek oświatowych

Tablica zostanie umieszczona na kamieniu przed wejściem do naszej szkoły.

kamień

Oliwia Gontarek

Tablica

M.R

Podczas uroczystości odsłonięcia pamiątkowej tablicy ku czci Nauczycieli Tajnego Nauczania pokazany zostanie autorski spektakl Grupy Teatralnej Assunta, który powstał pod opieką p. Moniki Rokickiej. Uczniowie spróbują współczesnym językiem, bliskim młodzieży XXI w. opowiedzieć o wydarzeniach sprzed lat i pokazać, dlaczego powinniśmy pamiętać o uczestnikach tajnego nauczania. Co ciekawe, młodzi aktorzy, jeszcze przed oficjalną premierą przedstawienia zostali poproszeni o pokazanie spektaklu na deskach Wawerskiego Centrum Kultury. Oto kilka zdjęć z prób do spektaklu.

Próba Grupy Teatralnej Assunta

fot. Oliwia Gontarek

GTAssunta

fot. Oliwia Gontarek

GTAssunta

fot. Oliwia Gontarek

NAD WYDANIEM PRACOWALI:

Karolina Damska, Oliwia Gontarek, Joanna Ornat,
Natalia Bobkiewicz

ZDJĘCIA UDOSTĘPNILI:

p. Monika Rokicka i przepastne zasoby internetu

OPIEKA I KOREKTA: p. Monika Rokicka

KONTAKT: e-mail potemacie@gmail.com